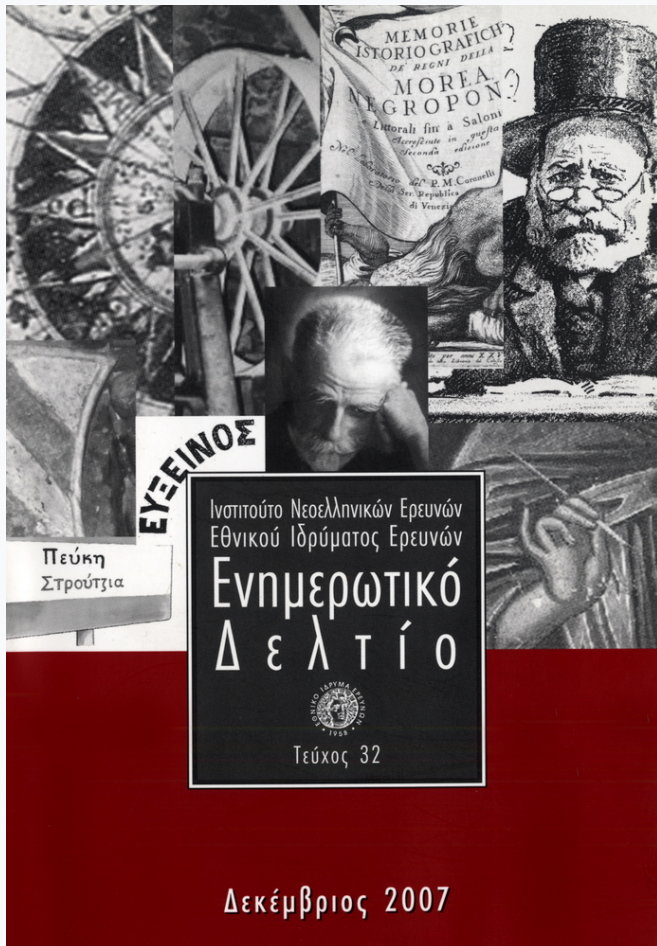


Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 32 (2007)



ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΝΕ

doi: [10.12681/news.208](https://doi.org/10.12681/news.208)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΝΕ. (2008). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 32, 6–20. <https://doi.org/10.12681/news.208>

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΝΕ



Μυτιλήνη και Αϊβαλί. Μία αμφίδρομη σχέση στο Βορειοανατολικό Αιγαίο.

Πρακτικά Ε΄ Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας.

Επιμέλεια: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης - Παναγιώτης Δ. Μιχαηλάρης.

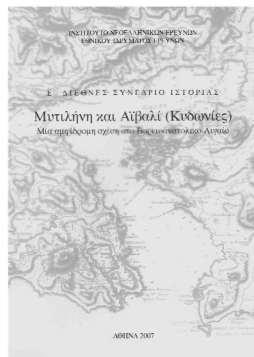
ΙΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2007, σελ. 560

Στη σειρά των Πρακτικών Συνεδρίων του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών κυκλοφόρησε ο παραπάνω τόμος με τα Πρακτικά του Ε΄ Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας που οργάνωσε το Ινστιτούτο στη Μυτιλήνη, τον Οκτώβριο του 2003, σε συνεργασία με την Εταιρεία Λεσβιακών Μελετών και το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στον χώρο του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης. Ο ογκώδης τόμος (σελ. 560+Ευρετήριο) εκδόθηκε με την επιστημονική επιμέλεια των Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη και Παν. Δ. Μιχαηλάρη. Περιλαμβάνει Πρόλογο του Π. Μ. Κιτρομηλίδη, εισαγωγικό κείμενο για τη Θεματική του Συνεδρίου του Π. Δ. Μιχαηλάρη και ακολουθούν 30 ανακοινώσεις Ελλήνων και ξένων ιστορικών, οι οποίοι επιχειρούν να φωτίσουν τις στενές σχέσεις που υπήρχαν επί αιώνες μεταξύ της νήσου Λέσβου και της έναντι μικρασιατικής ακτής, στην οποία βέβαια δέσποζε η πόλη των Κυθωνιών.

Οι ανακοινώσεις αυτές εντάσσονται σε ευρύτερους θεματικούς κύκλους που αναφέρονται στην εκκλησιαστική ζωή, στην παιδεία και πνευματική ζωή, στον πληθυσμό, στη γλώσσα, στην οικονομία, στην τέχνη (εκκλησιαστική ζωγραφική-μουσική-αρχιτεκτονική), στην πολεοδομία ενώ μια άλλη ενότητα τιτλοφορείται "Παρουσίες και μαρτυρίες". Στις ενότητες αυτές δημοσιεύονται κείμενα των Αγλαΐας Αρχοντίδου, Αθ. Ι. Καλαμάτα, παπα-Δημήτρη Στρατή, Ρωξάνης Δ. Αργυροπούλου και Π. Μ. Κιτρομηλίδη, Παν. Δ. Μιχαηλάρη, Στ. Θ. Ανεσιδή, Ουρανίας Πολυκανδριώτη, Στρατή Αναγνώστου, Αγγελικής Ράλλη, Δημήτρη Μελισσαροπούλου, Ευρυδίκης Σιφναίου, Σάββα Κωφοπούλου, Ιόλης Βιγγοπούλου, Στρατή Μπαλάσκα, Ιωάννας Πετροπούλου, Ευγενίας Δρακοπούλου, Κατερίνας Κορρέ-Ζωγράφου, Θεοφ. Σουλακέλλη, Δημ. Παπαγεωργίου, Σωτ. Χτούρη, Μαρίας Τσιτιμάκη, Δημ. Ψαρρού καθώς και των Em. Kolodny, Renée Hirschon, Patrick Boulanger, Mehmet Genc, Gulden Sariyildiz, Edhem Eldem και Zeki Arıkan.

Το ιστοριογραφικό αιτούμενο του Συνεδρίου αυτού, που είχε διεπιστημονικό χαρακτήρα και προσανατολισμό, υπήρξε η παρουσίαση και ανάδειξη των στοιχείων που συνιστούν τους όρους της συνάφειας μεταξύ της Λέσβου και των μικρασιατικών παραλιών, δεδομένου ότι ο χώρος αυτός, όπως παρουσιάζεται συνεχώς στην ιστορική προοπτική του, αποτέλεσε διαχρονικά ένα ενιαίο σύνολο τόσο στη γεωγραφική όσο και στην οικονομική και κοινωνική του διάσταση από την αρχαία εποχή έως τις αρχές του 20ού αιώνα, οπότε διασπάστηκε σε δύο περιοχές που αποτέλεσαν μέρη ξεχωριστών κρατών.

Η σημασία ενός Συνεδρίου και κυρίως η έκδοση των Πρακτικών του, στα οποία γίνεται για πρώτη φορά προσπάθεια παρουσίασης συνθετικών στοιχείων που αναδεικνύουν τη μελέτη της ιστορίας του βορειοανατολικού Αιγαίου, είναι μεγάλη, επειδή η

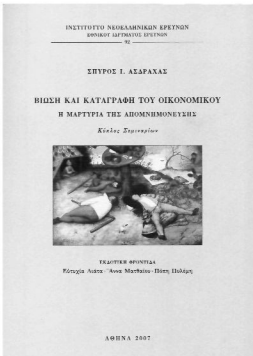


ιστορική αποτίμηση του χώρου δεν παρουσιάζει την κινητικότητα άλλων περιοχών, όπως εκείνη του Ιονίου, με τη διοργάνωση αλληπάλληλων συνεδρίων και άλλων επισημονικών συναντήσεων. Κατά τούτο ελπίδα και φιλοδοξία του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών είναι ο τόμος των Πρακτικών του Συνεδρίου να αποτελέσει το έναυσμα για την έναρξη μιας συστηματικής προσπάθειας, στην οποία η συμβολή και των Τούρκων ιστορικών παρουσιάζεται ως προϋπόθεση, δεδομένου μάλιστα ότι σε λίγα χρόνια θα συμπληρωθεί η πρώτη εκατονταετία μιας συνάφειας που πλέον ανήκει στο ιστορικό παρελθόν.

Σπύρος Ι. Ασδραχάς,

Βίωση και καταγραφή του οικονομικού: Η μαρτυρία της απομνημόνευσης.

Κύκλος Σεμιναρίων, ΙΝΕ/ΕΙΕ-92, Αθήνα 2007, 256 σελ.



Στο βιβλίο αυτό καταχωρίζονται 10 σεμιναριακές παραδόσεις (ΙΝΕ, 1994/5) και μια διάλεξη (Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, 1994). Πρόκειται για απομαγνητοφωνημένες και επεξεργασμένες από τον συγγραφέα παραδόσεις, προφορικές ομιλίες, των οποίων ωστόσο διατηρήθηκε ο προφορικός τόνος. Μετά το προλογικό σημείωμα των επιμελητών και την εισαγωγή του συγγραφέα ακολουθούν τρεις ενότητες: 1) "Μεθοδολογικές υπομνήσεις", 2) "Οι άνθρωποι της βίας και το υδατόσημο της οικονομίας", 3) "Ο βαθμός και ο τύπος διάσωσης του οικονομικού στα Απομνημονεύματα του '21". Το βιβλίο κλείνει με την αναγραφή των ονομάτων των προσώπων που έχουν συμμετάσχει στα σεμινάρια του συγγραφέα (Παρίσι, 1974-1998· ΙΝΕ, 1994-2007). Ο συγγραφέας στην εισαγωγή του αναφέρει: "Δεν περιττεύει, ίσως, να σημειώσω ότι τα γραφτά των ανθρώπων του '21 ήταν από την ίδια τους τη φύση υποχρεωμένα να αναφερθούν με ποικίλους τρόπους ή από ποικίλες αφορμές στο οικονομικό, χωρίς ωστόσο η αναφορά αυτή να γίνεται κανόνας για το σύνολο των απομνημονεύσεων. [...] Αυτό το οικονομικό που διολισθαίνει στις αφηγήσεις θέλησαν να αναδείξουν οι δικές μου προσεγγίσεις σε ορισμένες από τις καταθέσεις των ανθρώπων συντελεστών της επανάστασης του 1821".

Δημήτρης Γ. Αποστολόπουλος,

Voltaire, Montesquieu, Réal de Curban / Ουολταίρος, Μοντεσκιού, Ρεάλ.

Νεότερα στοιχεία για την παρουσία τους στον ελληνικό ιδεολογικό χώρο τον 18ο αιώνα.

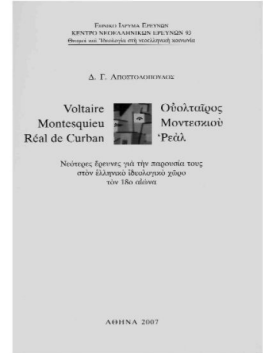
ΚΝΕ/ΕΙΕ-93, Αθήνα 2007, 144 σελ.

Τρεις ανέκδοτες μελέτες και δύο ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια αποτελούν το υλικό με το οποίο οικοδομήθηκε το νέο αυτό βιβλίο, δημοσίευμα του ερευνητικού προγράμματος "Θεσμοί και Ιδεολογία στη νεοελληνική κοινωνία".

Εκείνο που ενοποιεί και δικαιολογεί τη συστέγαση των πέντε αυτών εργασιών είναι η συνάφεια των αντικειμένων τους: ασχολούνται όλες με πυκνές της ιδεολογικής παρουσίας των τριών αυτών Γάλλων διανοητών και συγγραφέων του αιώνα των Φώτων στον ελληνικό πνευματικό ορίζοντα του 18ου αιώνα· και εκείνο που επιτρέπει, που νομιμοποιεί τις εργασίες αυτές να παρουσιάζονται ως δημοσίευμα ενός ερευνητικού προγράμματος είναι η πρωτοτυπία τους.

Δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά που η παρουσία, η "τύχη" του Voltaire ή του Montesquieu ή του Réal de Curban στον ελληνικό ιδεολογικό ορίζοντα του 18ου αιώνα γίνεται αντικείμενο ερευνών. Έχουν γραφτεί πολλά και σημαντικά· ωστόσο κάποια νέα στοιχεία περιέχονται στο νέο αυτό δημοσίευμα. Είναι γνωστό πως ο Ευγένιος Βούλγαρης είναι ο πρώτος που μετέφρασε, στα ελληνικά, έργα του Βολταίρου. Είναι επίσης γνωστό πως στο πόνημά του *Στοχασμοί εις τους κρίσιμους καιρούς, του Κράτους του Οθωμανικού*, που δημοσιεύτηκε στην Πετρούπολη το 1772, χρησιμοποιεί δύο ακόμα έργα του Γάλλου "φιλοσόφου"—μεταφράζοντας μάλιστα σύντομα αποσπάσματα τους. Δεν ήταν όμως γνωστή ως τώρα η φιλολογική ταυτότητα του ενός από τα δύο αυτά έργα, καθώς ο Βούλγαρης παρέπεμπε σε αυτό με έναν τρόπο δυσνόητο. Η αποκάλυψη πως ο Ευγένιος είχε προσφύγει στην προσφιλή του μέθοδο, τη δημιουργία ενός νεολογισμού, για να αποδώσει στα ελληνικά μια λέξη από τον τίτλο του έργου του Βολταίρου, εισφέρει μια ψηφίδα στα όσα γνωρίζαμε ως τώρα και για τις αναγνώσεις του Βούλγαρη και για τη λεξιλαγεία του. Η τύχη του Βολταίρου στην Ελλάδα—και γενικότερα στη νοτιοανατολική Ευρώπη—ήταν το αντικείμενο μελετών δύο σημαντικών ερευνητών, της Αριάδνης Καμαριανού και του Κ. Θ. Δημαρά. Και οι δύο αυτοί διακεκριμένοι ιστορικοί των ιδεών και της παιδείας, παρ' όλες τις προσπάθειές τους, δεν είχαν κατορθώσει να εντοπίσουν τη φιλολογική και ιδεολογική προέλευση ενός ελληνικού κειμένου που δημοσιεύτηκε στη Βενετία στα τέλη του 18ου αιώνα, κειμένου αντιρρητικού των ιδεών του Βολταίρου. Η αποκάλυψη των στοιχείων αυτών δημοσιεύεται εδώ.

Η υπόθεση ότι η δεύτερη και μερική μετάφραση στα ελληνικά του έργου του Montesquieu, *Considérations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence*, που δημοσιεύτηκε στη Βενετία το 1796, έγινε από την αντίστοιχη ρωσική δεν έχει διατυπωθεί. Διατυπώνεται και δημοσιεύεται εδώ, μαζί με μίαν άλλη υπόθεση που είχε ανακοινωθεί για πρώτη φορά το 1998, σχετική με την τύχη της μετάφρασης ενός άλλου έργου του



Montesquieu, του *De l'esprit des lois*, το οποίο ο Ρήγας δήλωνε το 1790 ότι το έχει "μισομεταφρασμένον". Επιχειρείται εδώ μια άλλη ερμηνεία από την αυτονόητη, ότι δεν πρόλαβε να τη συμπληρώσει και να την εκδώσει.

Το ότι ο Δημήτριος Καταρτζής μετέφρασε στα ελληνικά δύο τόμους από το έργο του Gaspard Réal de Curban, *La Science du gouvernement*, είναι γνωστό από τα έργα του Καταρτζή που οι έρευνες, κυρίως του Κ.Θ. Δημαρά, τα έφεραν στο φως. Εκείνο που δεν εντόπισε ο Δημαράς ή δεν έτυχε να το αναφέρει είναι ότι ο Καταρτζής παρέλειψε να αποδώσει στα ελληνικά δύο σημαντικά κεφάλαια από τους δύο τόμους του έργου του Ρεάλ που μετέφρασε: από τον πρώτο τόμο παρέλειψε εκείνο που μιλά για τους Ρωμαίους και από τον δεύτερο, το κεφάλαιο που αναφέρεται στους Τούρκους. Τα στοιχεία αυτά έρχονται στο φως μαζί με όσα προσπαθούν να ερμηνεύσουν την αναστολή της μετάφρασης και των υπόλοιπων τόμων του έργου.

Πέντε λοιπόν μελέτες, που φιλοδοξούν να χαρακτηριστούν πρωτότυπες, δημοσιεύονται μαζί. Το βιβλίο ωστόσο αυτό δεν κλείνει με Επιλεγόμενα, αλλά με την παρουσίαση, αντί επιλόγου, ενός αινίγματος που αφορά την παρουσία ενός τέταρτου διανοητή του 18ου αιώνα στον ελληνικό ιδεολογικό χώρο, του Ρουσσώ. Το αίνιγμα αφορά τα έργα του πολίτη της Γενεύης που ρητά αναφέρει ο Χριστόδουλος Παμπλέκης πως διάβασε, χωρίς όμως να έχει αποκρυπτογραφηθεί η φιλολογική τους ταυτότητα. Με άλλα λόγια, το βιβλίο κλείνει όχι με τη λύση ενός αινίγματος αλλά με τη διατύπωση ενός νέου ζητούμενου.



Γρηγόρης Λ. Αρς (έκδοση - επιμέλεια),

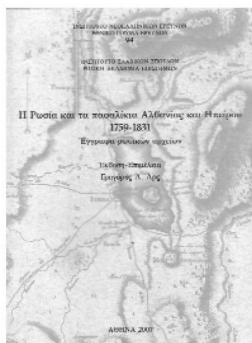
Η Ρωσία και τα πασαλίκια Αλβανίας και Ηπείρου 1759-1831.

Έγγραφα ρωσικών αρχείων.

Μετάφραση από τα ρωσικά: Ιρίνα Σμυσλιάεβα,

Πρόλογοι: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Β. Κ. Βόλκωφ,

ΙΝΕ/ΕΙΕ-94, Αθήνα 2007, 364 σελ.



τόμος, καρπός της συνεργασίας του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών και του Ινστιτούτου Σλαβικών Σπουδών της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών, περιλαμβάνει εκατό έγγραφα της περιόδου 1759-1831 που προέρχονται από ρωσικά αρχεία και κυρίως από το Αρχείο Εξωτερικής Πολιτικής της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Στη συντριπτική τους πλειονότητα δημοσιεύονται για πρώτη φορά. Αποτελούν μια επιλογή από τα πλουσιότετα σε τεκμήρια ελληνικού ενδιαφέροντος ρωσικά αρχεία, τα οποία έχουν μείνει σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητα και άγνωστα στην ελληνική ιστορική έρευνα. Τα έγγραφα πλουτίζουν τις γνώσεις μας με νέο πληροφοριακό υλικό που αφορά τα γεγονότα, τα πρόσωπα και τα

πράγματα της Ηπείρου και της Αλβανίας στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα. Θίγουν επίσης σημαντικά ζητήματα των σχέσεων της Ρωσίας με τον Αλή πασά αλλά και τους χριστιανικούς πληθυσμούς της Αλβανίας και της Ηπείρου, και αναδεικνύουν το ρόλο της Ρωσίας στην περιοχή αυτή των Βαλκανίων.

Η επιλογή και η επιμέλεια έκδοσης των εγγράφων οφείλεται στον γνωστό ρώσο ιστορικό Γρηγόρη Λ. Αρς, ο οποίος έχει φωτίσει με μελέτες του ενδιαφέρουσες πλευρές των ελληνορωσικών σχέσεων και ιδιαίτερα της παρουσίας της Ρωσίας στα ελληνικά πράγματα κατά την κρίσιμη προεπαναστατική περίοδο. Το αρχειακό υλικό του τόμου εντάσσεται στο σχετικό με τη δράση του Αλή πασά ερευνητικό αντικείμενο, το οποίο έχει από μακρού χρόνου αποτελέσει πεδίο μελέτης ερευνητών του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών. Τα εκδιδόμενα τεκμήρια λειτουργούν συμπληρωματικά με τη μελέτη του Γρ. Αρς, *Η Αλβανία και η Ήπειρος στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα*, που είχε εκδοθεί το 1994 με επιμέλεια του Βασίλη Παναγιωτόπουλου, και μετάφραση στα ελληνικά της Αντωνίας Διάλλα.

Στην έκδοση προτάσσεται πρόλογος του διευθυντή του ΙΝΕ Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη και του εκλιπόντος διευθυντή του Ινστιτούτου Σλαβικών Σπουδών Β. Κ. Βόλκωφ. Ακολουθεί κατατοπιστική εισαγωγή του Γρ. Αρς και το σώμα των εγγράφων –στη γλώσσα του πρωτοτύπου γαλλικά, ελληνικά και ιταλικά έγγραφα και σε ελληνική μετάφραση τα ρωσικά. Τα έγγραφα συνοδεύονται από σύντομες περιλήψεις του περιεχομένου τους και διευκρινιστικά σχόλια του εκδότη. Ο τόμος περιλαμβάνει επίσης ευρετήρια και παράρτημα σύντομων περιλήψεων στη ρωσική γλώσσα.



Μάχη Παϊζη-Αποστολοπούλου,

*Έλληνες λόγιοι του 18ου αιώνα, αφανείς, άσημοι και διάσημοι,
σε διασταυρούμενες τροχιές.*

KNE/EIE-96, Αθήνα 2007, 253 σελ. [ISBN 978-960-7916-68-6]

Τέσσερα πρόσωπα είναι οι πρωταγωνιστές αυτού του βιβλίου, τέσσερα πρόσωπα που έδρασαν στην Κωνσταντινούπολη και στο Βουκουρέστι και έγραψαν μέσα σε μια χρονική περίοδο που εκτείνεται από τα τελευταία χρόνια του 17ου ως τα τέλη περίπου του 18ου αιώνα. Τα βήματά τους ίσως να διασταυρώθηκαν κάποια στιγμή στους ίδιους δρόμους· κάποιοι μάλιστα αντάλλαξαν σκέψεις και βιβλία. Εκείνο ωστόσο που τους συνδέει είναι τα πνευματικά τους προϊόντα: ο τρεις αφηγήθηκαν ιστορικά γεγονότα, ο τέταρτος ανέγγραψε και διέσωσε τα έργα τους, κάποιος από αυτούς θέλησε να οικειοποιηθεί το έργο του άλλου. Όλα πάντως τα έργα, μεγάλα ή μικρότερα, σημαντικά ή περιορισμένης αξίας, στροβιλίστηκαν στη δι-



νη κάποιων ανέμων που είχαν σαν αποτέλεσμα άλλοι από τους δημιουργούς τους να μείνουν άσημοι, άλλοι να γίνουν διάσημοι και άλλοι να καθούν στη μεγάλη σιωπή της Ιστορίας.

Ο Βαρνάβας ο Κύπριος είναι ένας στιχοπλόκος που δεν διαθέτει ούτε ιδιαίτερη μόρφωση ούτε ιδιαίτερο ποιητικό ταλέντο· όμως περιγράφει με τη γλαφυρή αγαθότητα του αυτόπτη μάρτυρα μια πυρκαγιά που ξέσπασε στην Κωνσταντινούπολη το 1696. Ο Βαρνάβας και το έργο του θα μας ήταν άγνωστα αν ο Νικόλαος Καρατζάς δεν το είχε απαθανάσει αντιγράφοντάς το σε έναν κώδικα της βιβλιοθήκης του. Το δεύτερο πρόσωπο, ο Δημήτριος Ραμαδάνης, συγγραφέας ενός πασίγνωστου έργου που όμως είχε αποδοθεί σε άλλον συγγραφέα, τον Καισάριο Δαπόντε, θα είχε μείνει στην αφάνεια αν ο Νικόλαος Καρατζάς και πάλι δεν είχε σημειώσει το όνομά του πλάι στο κείμενο του έργου του που είχε ο ίδιος αντιγράψει. Τέλος ο Κωνσταντίνος-Καισάριος Δαπόντες, γνωστός λόγιος του 18ου αιώνα για τον οποίο έχουν γραφτεί αρκετές μελέτες και ο οποίος ήταν γνωστός ως ο συγγραφέας του "Χρονογράφου", του έργου δηλαδή του Ραμαδάνη, ήταν φυσικό να έλθει ξανά στο προσκήνιο, αφού η έρευνα έδειξε πως είχε και ο ίδιος εμπλακεί στην "ιδιοποίηση" του έργου του Ραμαδάνη.


Τα τέσσερα αυτά πρόσωπα, είχαν ήδη απασχολήσει τη συγγραφέα σε παλαιότερα δημοσιεύματα· καθώς όμως η έρευνά της συνεχίστηκε, εντελώς πρόσφατα εντόπισε δύο χειρόγραφα, το χφ Γενναδείου Βιβλιοθήκης Κυριαζή 4 και το χφ Paris. Suppl. gr. 684, τα οποία έλυσαν κάποιες εκκρεμότητες και επιβεβαίωναν τις παλαιότερες υποθέσεις της. Επιπλέον, αποκαλύφθηκε ο συνεκτικός ρόλος τον οποίο έπαιξε ο λόγιος Νικόλαος Καρατζάς στο να αναδυθούν τα πρόσωπα και ο ρόλος καθενός στην πνευματική ζωή του ελληνικού 18ου αιώνα.

Καθώς τα νέα ευρήματα προώθησαν την πορεία της έρευνας και αναδύθηκε πλέον με ενάργεια το έργο καθενός, ο αναγνώστης του βιβλίου μπορεί να παρακολουθήσει και να διαπιστώσει τις διασταυρούμενες τροχιές και τα νήματα που συνδέουν μεταξύ τους τα τέσσερα αυτά πρόσωπα, που έζησαν και έγραψαν τον 18ο αιώνα.



Φλορίν Μαρινέσκου,

Ρουμανικά έγγραφα του Αγίου Όρους. Αρχείο Ιεράς Μονής Ιβήρων,
KNE/EIE-97, Αθήνα 2007, τ. Α΄-Β΄, 561+670 σελ.

 πρώτος τόμος περιλαμβάνει προλογικό σημείωμα του ηγουμένου της Μονής Ιβήρων, αρχιμανδρίτη Ναθαναήλ. Ακολουθεί ο πρόλογος του διευθυντή του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών, καθηγητή Πασχάλη Κιτρομηλίδη και μία εκτεταμένη Εισαγωγή του συγγραφέα, όπου αναλύονται όλες οι πτυχές των σχέσεων της μονής Ιβήρων με τη Βλαχία και τη Μολδαβία κατά τη διάρκεια πέ-

ντε αιώνων. Ειδική έμφαση δίδεται στην περιγραφή των πάνω από είκοσι μετοχιών που η μονή κατείχε και στις δύο περιοχές. Το υπόλοιπο του τόμου περιλαμβάνει τη μορφολογική περιγραφή του αρχείου, το ταξινομικό του δένδρο και τις περιλήψεις των εγγράφων, από το πιο παλαιό, του 1432, μέχρι και το 1820.

Ο δεύτερος τόμος περιλαμβάνει το υπόλοιπο των περιλήψεων (από το 1821 μέχρι το 1910), ευρετήρια, γλωσσάριο, πίνακα αντιστοιχιών μεταξύ του αριθμού του αρχείου και του αύξοντα αριθμού του τόμου, και μία σύντομη περιληψη σε γαλλική γλώσσα.

Το δίτομο έργο συνοδεύεται από *Παράρτημα*, στο οποίο ο μοναχός Μάξιμος Ιβηρίτης περιγράφει τα δύο ταξίδια που πραγματοποίησε αντιπροσωπία της μονής μαζί με τον συγγραφέα στη Ρουμανία προς αναζήτηση των παλαιών μετοχιών της, τον Μάιο του 2000 και τον Μάιο του 2003.



Ευαγγελία Μπαλτά, Mustafa Öğuz: έκδοση - μετάφραση - σχολιασμός,

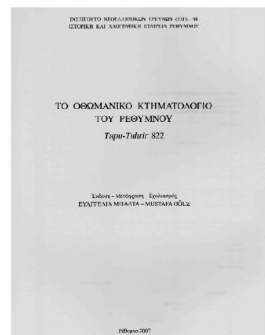
Το οθωμανικό κατάστιχο του Ρεθύμνου Taru-Tahrir 822.

ΙΝΕ/ΕΙΕ-98, Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνου,
Ρέθυμνο 2007, 640 σελ.

Aμέσως μετά την πώση του Χάνδακα, όπως συνηθιζόταν για κάθε νεοκατακτημένο τόπο, οι Οθωμανοί κυρίαρχοι διενεργούσαν απογραφή ώστε να καταγραφούν οι παραγωγικές δυνατότητες και να επιδικαστεί ο φόρος. "Τότε κατεστρώθη το πρώτον κτηματολόγιον εις δύο μεγάλους τόμους" αναφέρει ο Α. Ανδρουλιδάκης-Κοπάσης, ο Γενικός Γραμματέας της Διοίκησης της Κρήτης στα Χανιά και κατοπινός Ηγεμόνας της Σάμου. Πρόκειται για τα αναλυτικά κατάστιχα ΤΤ 825 και ΤΤ 822 του Οθωμανικού Αρχείου της Πρωθυπουργίας (ΒΟΑ) στην Ισταμπούλ. Το πρώτο (ΤΤ 825) περιλαμβάνει τους λιβάδες του Χάνδακα και της Σητείας και το δεύτερο (ΤΤ 822) τους αντίστοιχους των Χανίων και του Ρεθύμνου. Από το οθωμανικό φορολογικό κατάστιχο ΤΤ 822 εκδίδονται οι σελίδες (σ. 330-658) που αναφέρονται στον λιβά του Ρεθύμνου, όπου καταδεικνύεται ότι η εσωτερική διαίρεση του λιβά του Ρεθύμνου αντιγράφει τη βενετική του territorio di Rettimo.

Λιβάς του Ρεθύμνου: σ. 330: ναχιγιές Ρεθύμνου, σ. 450: ναχιγιές Μυλοποτάμου, σ. 552: ναχιγιές Αμαρίου, σ. 608: ναχιγιές Αγίου Βασιλείου.

Καταγράφονται ανά χωριό του κάθε ναχιγιέ οι κάτοχοι γης



με τις εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας και τα λιόδεντρά τους. Στο τέλος, σημειώνονται, όπου υπάρχουν, και οι εκτάσεις του χωριού, που παρέμεναν μεν ακαλλιεργητες, αλλά και αυτές φορολογούνταν. Οι γαίες του νησιού θεωρήθηκαν *araz-i haraciye*, υπόχρεες δηλαδή σε έγγειο φόρο και τα κατάστιχα ΤΤ 822 και ΤΤ 825 καταγράφουν ακριβώς αυτή τη φορολογία. Η απογραφή του κεφαλικού φόρου του πληθυσμού της Κρήτης, που έγινε, όπως μαρτυρείται στον κανονναμέ του ΤΤ 825, συγχρόνως με την απογραφή των περιουσιακών στοιχείων, αντιστοιχεί στο κατάστιχο ΤΤ 980 του Οθωμανικού Αρχείου Πρωθυπουργίας. Στοιχεία σχετικά με τον κεφαλικό φόρο των οικισμών του λιβά του Ρεθύμνου δίνονται κάθε φορά στις σημειώσεις που συνοδεύουν την έκδοση.

Η καταστίχωση της Κρήτης αλλά και διάφορων νησιών των Κυκλάδων, που διενεργείται κι αυτή μετά την πώση του Χάνδακα, διαφέρει από τις κλασικές οθωμανικές στον βαλκανικό χώρο του 15ου αιώνα - αρχών 17ου, όπου πρυτάνευε η καταμέτρηση της πραγματοποιούμενης / πραγματοποιήσιμης παραγωγής ενός οικισμού για τον καθορισμό του φόρου. Στην περίπτωση της Κρήτης καταγράφονται οι κάτοχοι γαιών, αποτυπώνεται με άλλα λόγια η έγγεια περιουσία των κατοίκων του οικισμού. Μοιάζει επομένως με τη λογική του βενετικού συστήματος, το οποίο παρήγε τα *catastici*, κτηματολόγια, αλλά και το πλήθος των αγροληπτικών συμβολαίων που διασώζονται στα πρωτόκολλα των νοταρίων του νησιού. Πιστεύουμε λοιπόν πως η συζήτηση για το γαιοκτητικό σύστημα στην Κρήτη την επαύριο της οθωμανικής κατάκτησης θα έπρεπε να λάβει σοβαρά υπόψη της και την προηγούμενη κατάσταση του νησιού, την οποία οι νέοι κυρίαρχοι ήταν αναγκασμένοι να σεβαστούν και να διαχειριστούν με τρόπο ώστε να εδραιώσουν την κατοχή τους. Προς αυτή την οπτική, η μαρτυρία του κανονναμέ της Κύπρου (1572) είναι μοναδική, γιατί συνδέει τη φορολογία των Οθωμανών με εκείνη του προηγούμενου καθεστώτος. Καθώς ο σουλτάνος αποδέχεται (ανάγκη και σουλτάνοι πείθονται) ως πλήρους κυριότητας τις γαίες της Κύπρου, της Κρήτης και των νησιών του Αιγαίου, η φορολογία παρεκκλίνει από τη δεκάτη του ιερού νόμου και επιβάλλεται το πέμπτο επί της παραγωγής, αναλογία που απαιτείται και από τους μουσουλμάνους. Η αναζήτηση επομένως ερμηνείας για τον καινοφανή τρόπο φορολογίας θα όφειλε κατά την άποψή μας να αναζητηθεί σε πολιτικοοικονομικούς λόγους που σχετίζονται με τη διαδικασία και τους τρόπους της οθωμανικής κατάκτησης.

Σε πίνακες παρατίθενται τα χωριά των τεσσάρων ναχιγιέδων του σαντζακιού του Ρεθύμνου με τον συνολικό αριθμό των ιδιοκτητών, την έκταση των διαφόρων καλλιεργειών, το σύνολο των ελαιόδεντρων και το χαράτσι που πληρώνει κάθε χωριό για τις καλλιεργημένες και ακαλλιεργητες γαίες του. Με τον τρόπο αυτό ο αναγνώστης σχηματίζει καταρχάς μια εικόνα της δομής των ναχιγιέδων του σαντζακιού Ρεθύμνου αλλά αποκτά και μια ιδέα της οικονομικής κατάστασης την επαύριο της οθωμανικής κατάκτησης. Η πινακοθέτηση χρησιμεύει απλώς σαν αναλυτικός πίνακας των περιεχομένων της έκδοσης που ακολουθεί.

Την αξία της πηγής επισημαίνει ο Ανδρουλιδάκης-Κοπάσης: "Τα κτηματολόγια αυτά, ως ανωτέρω είπομεν, κατεστρώθησαν κυρίως ίνα διευκολύνωσι την είσπραξιν των φόρων, επομένως δέ, ούτε αι τοποθεσίαι των διαφόρων κτημάτων, ούτε τα περιορίζοντα αυτά όρια περιγράφονται εν αυτοίς και διά τούτο τα εν λόγω κτηματολόγια δεν εί-

ναι τοιαύτα, οία τα άλλοθι καταρτιζόμενα αληθή κτηματολόγια, προς εκπλήρωσιν άλλου σκοπού προωρισμένα. Πλανάονται λοιπόν εκείνοι εκ των κατοίκων, οΐτινες, έχοντες διαφοράς περί ορίων ή τοποθεσιών κτημάτων, ελπίζουσιν ότι ευρήσουσι την λύσιν των τοιαύτης φύσεως διαφορών των εν τοις κτηματολογίοις τούτοις.

» Μολοντούτο, καίτοι ουτωσί ατελή όντα τα κτηματολόγια ταύτα, δύνανται, ουχ' ήτον, εκτός των ανωτέρω περί του φορολογικού συστήματος σπουδαίων πληροφοριών, ας περιέχουσι και αίτινες άγνωστοί μέχρι τούδε ήσαν, να χρησιμεύσωσιν ως οδηγός προς εύρεσιν: α) του αριθμού των κατά την εποχήν εκείνην μουσουλμάνων και μη μουσουλμάνων ιδιοκτητών, εξ ου δυνατόν να συμπεράνη τις και των τότε πληθυσμών της νήσου, διότι τα βιβλία της γενομένης, ως είρηται, απογραφής του φορολογουμένου πληθυσμού, άτινα προσφωρότερον θα εχρησίμευον προς τοιούτον τινά σκοπόν, δεν περιεσώθησαν μέχρι ημών β) της εκτάσεως των καλλιεργουμένων τότε γαιών και του αριθμού των καρποφόρων δένδρων, εξ ου δύναται τις να συμπεράνη και την κατάστασιν, εις ην η εγχώριος γεωργία ευρίσκετο τότε και γ) του ποσού, εις ο ανήρχοντο οι εισερχόμενοι φόροι κατά χωρία και κατ' επαρχίας και καθ' όλην την νήσον".

"Αλλ' εργασία τοιαύτη δέεται κόπου ου μικρού".

■

Benedetta Craveri,

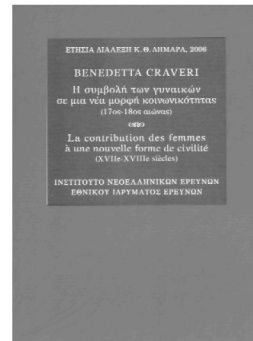
***Η συμβολή των γυναικών σε μια νέα μορφή κοινωνικότητας (17ος-18ος αιώνας) /
La contribution des femmes à une nouvelle forme de civilité (XVIIe-XVIIIe siècles).***

Μετάφραση: Ρωξάνη Δ. Αργυροπούλου.

Ετήσια Διάλεξη Κ. Θ. Δημαρά-2006, ΙΝΕ-ΕΙΕ, Αθήνα 2007, 107 σελ.

Στη διάλεξη αυτή αναδεικνύεται μια καινούργια μορφή κοινωνικότητας η οποία προέρχεται από τις γυναίκες και δεσπόζει στον κόσμο των γραμμάτων και της πολιτικής της Γαλλίας τον 17ο και 18ο αιώνα. Μελετώντας την υπερίσχυση αυτή των γυναικών της αριστοκρατίας και της αστικής τάξης στη γαλλική κοινωνία, η καθηγήτρια κυρία Benedetta Craveri σχολιάζει μερικές από τις συνέπειες της καινούργιας αυτής επίδρασης στο πεδίο των ηθών, της γλώσσας, της τέχνης, της λογοτεχνίας, του ψυχολογικού και ηθικού στοχασμού, της ίδιας της θρησκείας.

Αν και παραμερισμένες από την πολιτική ζωή στη δυτική Ευρώπη κατά την Αναγέννηση και την Αντιμεταρρύθμιση, οι γυναίκες της αριστοκρατίας στη Γαλλία ήδη τον 16ο αιώνα, απολαμβάνουν μια μεταχείριση περισσότερο φιλελεύθερη. Από τις πρώτες δεκαετίες του 17ου αιώνα η παρουσία των γυναικών παίρνει καινούργια τροπή: ελέγχουν τον καινούργιο χώρο ελευθερίας που είχε δημιουργηθεί, κάτω από το έμβλημα της διασκέδασης, ανάμεσα στη σφαίρα της λαμπερής αυλής των Βερσαλλιών και εκείνης της ιδιω-

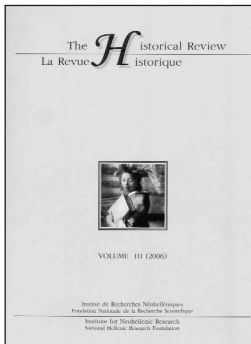


τικής κατοικίας. Λαμβάνοντας τις αποστάσεις τους από την ατμόσφαιρα της αυλής και τον καρδινάλιο de Richelieu, ορισμένες γυναίκες της αριστοκρατίας ενστερνίζονται το κίνημα της Σφενδόνης, στρέφονται προς τον ιανсениσμό του Port-Royal και συγχρόνως κατορθώνουν να ρυθμίζουν τους κανόνες των καλών τρόπων, του γούστου, τη γαλλική γλώσσα και τη λογοτεχνία. Ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση των κοριτσιών και τα εγχειρίδια, που τότε δημοσιεύονται, αποσκοπούν να διαμορφώσουν τόσο τον "έντιμο" άνδρα, που αποτελεί το ηθικό υπόδειγμα της εποχής, όσο και τις "έντιμες" γυναίκες.

Τον 17ο αιώνα, στα σαλόνια των Περισπούδαστων (Précieuses) δημιουργείται στο Παρίσι μια τέχνη του βίου που προκαλεί τον θαυμασμό και την περιέργεια ολόκληρης της Ευρώπης. Ανάμεσα στον κύκλο των Περισπούδαστων ξεχωρίζουν η εξαδέλφη του Λουδοβίκου ΙΔ΄, η Grande Mademoiselle, η Madame de Maintenon, καταξιωμένοι συγγραφείς όπως η Madeleine de Scudéry, η Madame de La Fayette, η μαρκησία de Sévigné, οι οποίες θα αφήσουν αριστουργήματα της γαλλικής παιδείας. Στα σαλόνια αυτά κινήθηκαν εκπρόσωποι του γαλλικού κλασικισμού, ο La Rochefoucauld, ο Racine, ο La Bruyère. Τον 18ο αιώνα, θα τις διαδεχθούν άλλες σημαντικές μορφές της παρισινής ζωής: η μαρκησία de Lambert, η Ninon de Lenclos, η Madame de Tencin, η Julie de Lespinasse, η Madame du Deffand, η δούκισσα du Maine, η Madame Geoffroy, η Madame Necker θα ενθαρρύνουν στο έργο τους, τους επίλεκτους προσκεκλημένους τους, τον Montesquieu, τον Βολταίρο, τους Εγκυκλοπαιδιστές. Παρόλο το καθοριστικό πλήγμα που υπέστη το Παλιό Καθεστώς από τη γαλλική Επανάσταση, το κοινωνικό αυτό φαινόμενο αργότερα θα διατηρηθεί αποτελώντας όχι μόνο εκδήλωση του γαλλικού πολιτισμού αλλά και γενικότερα ένα κεφάλαιο του φεμινιστικού κινήματος.

The Historical Review / La Revue Historique

Institute for Neohellenic Research / Institut de Recherches Néohelléniques,
National Hellenic Research Foundation / Fondation Nationale de la Recherche
Scientifique, Volume III (2006), 255 σελ.



Kυκλοφόρησε το τρίτο τεύχος του ξενόγλωσσου επιστημονικού περιοδικού του ΙΝΕ, *The Historical Review / La Revue Historique*. Για το σκεπτικό της έκδοσης και για τα περιεχόμενα των προηγούμενων τευχών, βλ. *Ενημερωτικό Δελτίο ΙΝΕ/ΕΙΕ*, τχ. 30, σ. 7 και τχ. 31 σ. 8-9.

Στο τρίτο τεύχος του περιοδικού δημοσιεύθηκαν τα ακόλουθα άρθρα: Michael Llewellyn Smith, *The Exemplary Life of Dimitrios Vikelas (1835-1908)*. ♦ Dimitris Livanios, *The Quest for Hellenism: Religion, Nationalism and Collective Identities in Greece (1453-1913)*. ♦ Nikos Panou, *Greek-Romanian Symbiotic Patterns in the*

Early Modern Period: History, Mentalities, Institutions -I. ♦ Sébastien Marre, *La fondation de la ville du Pirée (1833-1838)*. ♦ Edislav Manetovic, *Ilija Garasanin: Nacertanije and Nationalism*. ♦ Roxane D. Argyropoulos, *L'esthétique du paysage grec chez Edgar Quinet*. ♦ Evridiki Sifneos, *The Dark Side of the Moon: Rivalry and Riots for Shelter and Occupation Between the Greek and Jewish Populations in Multi-ethnic Nineteenth-century Odessa*. ♦ Anteia Frantzi, *Literature and National Consciousness of the Greek Minority in Northern Epirus*. ♦ CRITICAL PERSPECTIVES / APPROCHES CRITIQUES ♦ Andrei Pippidi, *À propos d'un livre centenaire*. ♦ Padelis E. Lekkas, Sylvia Kedourie (ed.), *Elie Kedourie's Approaches to History and Political Theory: "The Thoughts and Actions of Living Men"*.

Νεοελληνικοί "Φάκελοι" στο Διαδίκτυο.

Βάσεις Δεδομένων και Ψηφιοποιημένες Συλλογές,

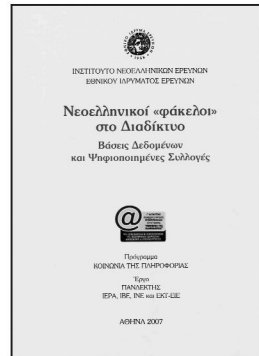
Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών,

Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας,

Έργο "Πανδέκτης", ΙΕΡΑ, ΙΒΕ, ΙΝΕ και ΕΚΤ-ΕΙΕ

Αθήνα 2007, 47 σελ. (εκτός εμπορίου)

Εντυπο για την προβολή των αποτελεσμάτων της συμμετοχής του ΙΝΕ στο έργο "Πανδέκτης" με αναλυτική παρουσίαση, πλούσια εικονογραφημένη, των εννέα βάσεων δεδομένων και ψηφιοποιημένων συλλογών που αναρτήθηκαν από τις 20 Δεκεμβρίου 2007 στο διαδίκτυο. Την έκδοση επιμελήθηκαν η Κατερίνα Δέδε και ο Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, ο οποίος έγραψε και τον πρόλογο. Ακολουθούν οι παρουσιάσεις των βάσεων και των συλλογών, που έγραψαν οι υπεύθυνοί τους: Νεοελληνική Εικονιστική Προσωπογραφία (Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης), Ταξιδιωτική Γραμματεία 15ος-19ος αι. Κείμενα και εικονογράφηση (Ιόλη Βιγγοπούλου), Τεκμήρια Ελληνικής Χαρτογραφίας (Γιώργος Τόλιας), Μετονομασίες των Οικισμών της Ελλάδας (Δημήτρης Δημητρόπουλος, Λεωνίδας Καλλιβρετάκης), Αρχείο Εραλδικών Μνημείων του Ελλαδικού Χώρου (Λεωνίδας Καλλιβρετάκης), Έλληνες Ζωγράφοι μετά την Άλωση 1450-1830 (Ευγενία Δρακοπούλου), Οι Λειτουργοί της Ανώτατης, Μέσης και Δημοτικής Εκπαίδευσης (19ος αι.). Βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία (Δαβίδ Αντωνίου, Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης), Ελληνικός Τύπος του Εξωτερικού (Λουκία Δρούλια, Γιούλα Κουτσοπανάγου), Βιομηχανικές και Βιοτεχνικές Επιχειρήσεις στο Αιγαίο (Ευρυδίκη Σιφναίου, Ευδοκία Ολυμπίου). Στο τέλος παρουσιάζεται το ΙΝΕ/ΕΙΕ, οι τομείς, τα ερευνητικά προγράμματα και οι τεκμηριωτικές δράσεις του.



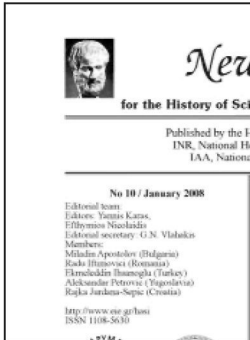
Newsletter for the History of Science in Southeastern Europe

Published by the History of Science Programme

INR, National Hellenic Research Foundation - IAA,

National Observatory of Athens

No 10, January 2008



Kυκλοφόρησε το 10ο τεύχος του αγγλόφωνου ενημερωτικού δελτίου του Προγράμματος Ιστορίας Επιστημών του ΙΝΕ/ΕΙΕ σε συνεργασία με το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Στο τεύχος αυτό συμπεριλαμβάνονται οι δραστηριότητες (συνέδρια, εκδόσεις, ερευνητικά έργα κ.λπ.) του Προγράμματος Ιστορίας Επιστημών για το έτος 2007.

Εκτός από την έντυπη μορφή, το Newsletter βρίσκεται και στο διαδίκτυο: www.eie.gr/hasi

Περιεχόμενα.

News: The Museum of Astronomy and Earth sciences of the National Observatory of Athens. ♦ The Hellenic Society of History,

Philosophy and Didactics of Science. ♦ Balkan of discoveries.

Books and Journals: Europe, a common scientific space. ♦ Notions of Physics in Natural Philosophy, an EPS Conference Proceedings. ♦ Trafficking Materials and Gendered Experimental Practices. ♦ Ottoman Cannon Technology. ♦ Islam and Anti-Westernism. ♦ Modernisation of Ottoman Navy. ♦ Adnan Adivar and Celal Saraç. ♦ Two books on Greek history and philosophy of science, 18th-19th c. ♦ The topicality of Ancient Greek Philosophy. ♦ *Critical / Science and Education*, Issues 5 and 6.

Conferences: The Elati Seminars. ♦ Fourth Hellenic Conference on History, Philosophy and Science Teaching: Issues in Science, Philosophy and Didactics. ♦ History of Physics Group of EPS Annual Meeting. ♦ Conference GIREP EPEC. ♦ Mathematics and Technology in the body of education: the gender perspective. ♦ IUHPS/DHST Women Commission Conference in Syros. ♦ Conference on Mathematics Teaching.

Necrology: Erdal Inonu (1926-2007).



Κώστας Κατσαπής,

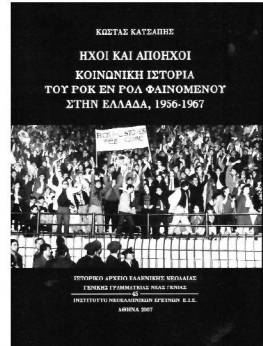
Ήχοι και απόηχοι. Κοινωνική ιστορία του ροκ εν ρολ φαινομένου στην Ελλάδα, 1956-1967,
Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς,
αρ. 45, ΙΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2007, 467 σελ. [ISBN 978-960-7138-39-2]

Πέντε δεκαετίες μετά την εμφάνισή του το ροκ εν ρολ έχει αρχίσει να αποτελεί και στην Ελλάδα αντικείμενο ιστοριογραφικής διαπραγμάτευσης (ας θυμηθούμε δύο πρόσφατες σχετικές εκδόσεις, το βιβλίο του Μανώλη Νταλούκα, *Ελληνικό Ροκ. Ιστορία της νεανικής κουλτούρας από τη γενιά του Χάους μέχρι το θάνατο του Παύλου Σιδηρόπουλου 1945-1990*, Αθήνα 2006, και το βιβλίο του Νίκου Μποζιζίνη, *Ροκ Παγκοσμιότητα και ελληνική τοπικότητα. Η κοινωνική ιστορία του ροκ στις χώρες της καταγωγής του και στην Ελλάδα*, Αθήνα 2007).

Αντικείμενο του βιβλίου αποτελεί η έλευση του ροκ εν ρολ στην Ελλάδα, το πλαίσιο μέσα στο οποίο απέκτησε μία απολύτως συγκεκριμένη σημασία, καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την ερμηνεία του.

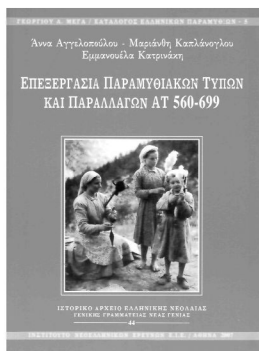
Το ροκ εν ρολ υπήρξε μια μουσική και χορευτική μόδα που κατέκτησε τη νεολαία στα μέσα της δεκαετίας του '50. Παρά το γεγονός ότι σε ολόκληρο τον κόσμο προβλήθηκε ως κάτι το εντελώς καινούργιο, στην πραγματική, "γνήσια" εκδοχή του το ροκ εν ρολ δεν υπήρξε τίποτε περισσότερο από εξέλιξη του ρυθμ εν μπλουζ. Το τελευταίο αποτελούσε κομμάτι της νέγρικης μουσικής και ήδη από τη δεκαετία του '40 είχε υπάρξει ιδιαίτερα αγαπητό στους αφροαμερικανούς των αμερικανικών μεγαλουπόλεων. Με την επιτυχία που γνώρισε το τραγούδι *Rock around the Clock* του Bill Halley το ρυθμ εν μπλουζ έπαψε να αποτελεί πια αποκλειστική υπόθεση των αφροαμερικανών, "εισήλθε" σε πληθνή λευκά ακροατήρια φανατικών νεαρών θαυμαστών, απέκτησε καινούργια καλλιτεχνικά είδωλα με διεθνή αναγνώριση (Elvis Presley, Little Richard, Chuck Berry κ.λπ.) και έγινε παγκοσμίως γνωστό με ένα καινούργιο όνομα: ροκ εν ρολ. Τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στις χώρες που το γνώρισαν ως μια νεανική, "έξαλλη" και μάλλον περαστική μόδα, η εμφάνιση του ροκ εν ρολ υποκίνησε μια έντονη πολεμική, καθώς θεωρήθηκε ότι η διάδοσή του στη νεολαία είχε άμεση σχέση με την αύξηση της νεανικής παραβατικότητας, καθώς και με μία γενικότερη χαλάρωση των ηθών της νεολαίας.

Η ερμηνεία του ροκ εν ρολ στην Ελλάδα αποτελεί στόχο του βιβλίου. Θέση του συγγραφέα αποτελεί η άποψη ότι οι αντιδράσεις που εμφανίστηκαν εναντίον του υπήρξαν προσχηματικές, δεδομένου ότι υπέκρυπταν μια γενικότερη και ουσιαστικότερη ανησυχία σε σχέση με το μέλλον της ελληνικής νεολαίας την μεταπολεμική περίοδο, τις επιρροές που γνώριζε, την πολιτική της συμπεριφορά. Σε ό,τι αφορά την Αριστερά, το



ροκ εν ρολ έγινε αντιληπτό και προβλήθηκε ως η αιχμή του δόρατος μιας επιχείρησης εξαμερικανισμού και πολιτικής ουδετεροποίησης της ελληνικής νεολαίας, ενώ για τους συντηρητικούς κύκλους της ελληνικής κοινωνίας το ροκ εν ρολ υπήρξε μία μουσική που είχε τη δυνατότητα να υποσκάπτει τη δύναμη και την επιρροή της (ελληνορθόδοξης) παράδοσης, οδηγώντας έτσι τους νεαρούς θαυμαστές του στον "κατήφορο" και το "παραστράτημα".

**Άννα Αγγελοπούλου, Μαριάνθη Καπλάνογλου, Εμμανουέλα Κατρινάκη,
Επεξεργασία παραμυθιακών τύπων και παραλλαγών AT 560-AT699, <Γ. Μέγα,
Κατάλογος ελληνικών παραμυθιών 5>,
Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς,
αρ. 44, ΙΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2007, 519 σελ.**



Το βιβλίο αυτό αποτελεί τόν πέμπτο τόμο του καταλόγου των ελληνικών παραμυθιών με τον οποίο ολοκληρώνεται η επεξεργασία των "μαγικών παραμυθιών". Βασίζεται, όπως και οι προηγούμενοι τόμοι, στον κατάλογο του Γ. Α. Μέγα, του οποίου την κατάταξη ακολουθεί εν γένει, προτείνει ωστόσο για ορισμένα παραμύθια είτε κάποια διαφορετική κατάταξη, είτε τη δημιουργία νέου τύπου ή υπότυπου. Λαμβάνει επίσης υπόψη την αναθεωρημένη έκδοση του διεθνούς καταλόγου παραμυθιών Aarne-Thompson-Uther (ATU) που εξέδωσε πρόσφατα ο καθηγητής Hans-Jörg Uther.

Το βιβλίο περιλαμβάνει και αναλύει τους τύπους AT 560-699 (μαγικά αντικείμενα AT 560-AT-649 - υπερφυσική δύναμη και γνώση AT 650-699). Χαρακτηριστικό στοιχείο της πρώτης ομάδας αυτών των παραμυθιών είναι η απόκτηση από τον ήρωα ενός μαγικού αντικειμένου (λυχνάρι, δαχτυλίδι, μύλο, σπαθί κ.λπ.) που τον βοηθά να πραγματοποιήσει τις επιθυμίες του, να αντεπεξέλθει στις δοκιμασίες και να θριαμβεύσει στο τέλος κάθε ιστορίας. Στη δεύτερη ομάδα ο ήρωας προικίζεται με μαγικές δυνάμεις (γνωρίζει τη γλώσσα των ζώων, είναι καρδιογνώστης ή δυνατός σαν αρκούδα κ.λπ.) με τις οποίες πετυχαίνει τους στόχους του και φτάνει νικητής στο τέλος της παραμυθιακής του διαδρομής.